

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФАКУЛТЕТ БЕЗБЕДНОСТИ

Број: _____

Датум: _____
Београд, Господара Вучића бр. 50

**НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ
ФАКУЛТЕТА БЕЗБЕДНОСТИ УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ**

Одлуком Наставно-научног већа Факултета безбедности Универзитета у Београду број 160/6, од 28. марта 2019. године, одређена је Комисија за преглед и оцену докторске дисертације кандидата мр Бранислава Милосављевића под насловом: „Безбедносна процена као чинилац стратегије националне безбедности Републике Србије“ у саставу: др Љубомир Стајић, редовни професор Правног факултета Универзитета у Новом Саду, др Зоран Јефтић, ванредни професор Факултета безбедности Универзитета у Београду и др Ненад Пугник, ванредни професор Факултета безбедности Универзитета у Београду.

Након што је прегледала и оценила рукопис докторске дисертације, Комисија подноси Наставно-научном већу Факултета безбедности следећи

РЕФЕРАТ О ЗАВРШЕНОЈ ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

1. Основни подаци о кандидату

Кандидат мр Бранислав (Светомир) Милосављевић рођен је 12.02.1969. године у Смедереву. Завршио је Вишу војну академију у Задру, смер артиљерија, где је и дипломирао 1990. године стекавши чин потпоручника. На Факултету безбедности Универзитета у Београду, 2010. године одбранио је магистарску тезу под називом „Безбедносна процена терористичке претње“, и стекао звање магистра наука одбране, безбедности и заштите, смера наука безбедности.

У професионалној каријери официра обављао је одговорне дужности у јединицама и команди Војске Србије. Од 2012. године запослен је, у звању истраживача, у Одељењу за стратегијске анализе и безбедносне интеграције Института за стратегијска истраживања, Сектора за политику одбране Министарства одбране. Поред тога, кандидат је одлуком наставно–научног већа Војне академије, изабран у звање истраживач–сарадник за научну област Менаџмент на Војној академији. Учествовао је у реализацији научно-истраживачких пројеката „Безбедносни и одбрамбени аспекти прикључења Републике Србије Европској унији”, „Стратегијско-безбедносни трендови у Југоисточној Европи до 2020. године“, те „Идентификовање савремених асиметричних форми угрожавања безбедности“. Тренутно је ангажован на пројектном задатку „Стратешка култура као детерминанта националне безбедности у функцији подршке војне неутралности“ за потребе Министарства одбране. Као истраживач Института за стратегијска истраживања, члан је радног тима за израду Плана изградње интегритета и смањење ризика од корупције у систему одбране.

Кандидат Милосављевић је учествовао на различитим научним скуповима у земљи и иностранству. Током 2013. године завршио је *NATO Academic Instructor Course* (NATO School, Oberammergau), *Курс из области напредног менаџмента и стратешке анализе* (Војна академија и Факултет организационих наука, Београд,) курс *Integrity in Defense Budgeting and Finance* (NATO, DCAF Министарство одбране, Београд). Поред тога кандидат је учествовао на научним скуповима *Promoting Security strategies and Emerging Policy Priorities in SEE* (RACVIAC, Загреб, 2012. године) и *Guidelines on Implementation and Evaluation of Restrictive Measures (Sanctions) in the Framework of the EU Common Foreign and Security Policy* (Сарајево, 2013. године).

Објавио је више научних радова у земљи и иностранству из области безбедности. Говори енглески језик.

Списак објављених радова кандидата:

1. Милошевић, М., Триван, Д., Милосављевић, Б. (2011). Безбедносна анализа терористичке претње. У (М. Шикман, Г. Амицић), *Супростављање тероризму-међународни стандарди и правна регулатива* (стр. 361-369). Бања Лука: ВШУП Републике Српске и фондација Hanns Seidel Stiftung.

2. Милосављевић, Б. (2012). Теоријске основе безбедносне процене. *Војно дело*, лето 2012, 139-149.
3. Ђукановић, С., Милосављевић, Б. (2012). Упоредна анализа безбедносних процена, *Култура полиса*, посебно издање бр. 2, 513-525.
4. Stajić, Lj., Subotić, M., Milosavljević, B. (2012). Međunarodna konotacija borbe protiv korupcije na primeru EU. U (J. Vitovská), *Bezbednosna i antikorupcijska politika u Evropskoj uniji* (str. 309-334). Bački Petrovac: Eastern European Development agency-EEDA.
5. Štrbac, K., Subotić M., Milosavljević B. (2012). Extremist Trends in the Western Balkans and the Republic of Serbia. *Journal on Law Economy & Management*, 2(2), 92-97.
6. Subotić, M., Milosavljević, B., Dimitrijević, I. (2012). Differentiation between definitions of extremism and terrorism as a necessity in contemporary security culture. U (V. Jurčaka, Š. Kočana, J. Matisa, J. Piwowarskiego), *Security form Cracow* (pp. 280-289). Cracow: Eastern European Development Agency/School of Higher Education in Public and Individual Security.
7. Štrbac, K., Milosavljević, B., Radivojević, B. (2012). Some aspects of illegal migrations. U (P. Lošonczy), *Zbornik príspekov medzinárodnej vedeckej konferencie - Bezpečné Slovensko a Evròpska unija* (pp. 444-450). Košice: Vysoká škola bezpečnostného manažérstva v Košiciach.
8. Милошевић, М., Милосављевић, Б., Комазец, Н. (2013). Different view on coordination in security management. У (С. Мијаловић, О. Љајић, З. Кесић, М. Поповић, С. Вуковић), *Супростављање савременом организованом криминалу и тероризму* (стр. 193-202). Београд: Криминалистичко-полицијска академија.
9. Milosavljević, B., Blagojević, V., Štrbac, K. (2014). Corruption in Serbia-Political and Legal Aspects. U (K. Greňová, A. Lisnik), *Zbornik príspekov medzinárodnej vedeckej konferencie* (pp. 135-145). Košice: Bezpečné Slovensko a Evròpska unija.
10. Стојановић, С., Милосављевић, Б., Миленковић, М. (2015). Енергетска безбедност као претпоставка стабилности Републике Србије. У (Б. Бабић, Н. Комазец), *Управљање кризним и ванредним ситуацијама - теорија и пракса* (стр. 65-75). Београд: Национална асоцијација за безбедност, кризне и ванредне ситуације.
11. Milosavljević, B., Blagojević, V., Štrbac, K. (2015). Legislative Framework of the private Security Sector in the Republic of Serbia. U (J. Piwowarski), *Security Dimensions, International & National Studies No. 13* (pp. 63-75). Krakow: Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa Publicznego i Indywidualnego Apeiron.
12. Благојевић, В., Милосављевић, Б. (2016). Политичко-правни оквир савремених миграција у Југоисточној Европи. *Војно дело*, 3, 75-93.

13. Štrbac, K. Milosavljević, B., Blagojević, V. (2016). Organized crime in Western Balkan-Case Srbija. *Војно дело*, 4, 46-63.
14. Милосављевић, Б. (2016). Економска димензија националне безбедности Републике Србије. У (Ж. Иваниш, Б. Бабић, Н. Комазец), *Безбедност за будућност* (стр. 118- 124). Обреновац: Regional association for security and crisis management.
15. Милосављевић, Б., Благојевић, В. (2016). Индикатори постојања и деловања организованог криминала, *Војно дело*, 5, 151-168.
16. Milosavljević, B. (2016). Ograničenja vojne neutralnosti Republike Srbije. U (S. Korać), *Uticaј vojne neutralnosti Srbije na bezbednost i stabilnost u Evropi* (str. 149-161). Beograd: Institut za međunarodnu politiku i privredu.
17. Milosavljević, B. (2016). Organizovani kriminal - preventivni pristup. *Međunarodni problemi*, 2-3. 209-224.
18. Milošević, M., Milosavljević, B. (2017). Ugrožavanje bezbednosti javnog saobraćaja u Republici Srbiji - materijalne posledice i kaznena politika. U (I. Jusufarić), *Saobraćajni, ekološki i ekonomski problemi i perspektive rešavanja u zemljama Zapadnog Balkana s osvrtom na Bosnu i Hercegovinu* (str. 130-139). Vlašić: Internacionalni univerzitet Travnik.
19. Milošević M., Milosavljević B., Marjanović M. (2017). Terrorist threats - perception of vulnerability and expansion of legislative of the Republic of Serbia,. U (M. Radosavljević), *New tendencies in legislation and practice of European countries* (pp. 113-125). Belgrade: Faculty of Business Studies and Law, Faculty of Strategic and Operational Management, University "Union - Nikola Tesla".
20. Milosavljević, B., Štrbac, K. (2017). Scope of strategic national security of Austria. U (B. Babić, N. Komazec), *Security and crisis management - theory and practice* (pp. 176-185). Obrenovac: Regional Association for Security and Crisis Management.
21. Milosavljević, B. Petrevski, L. (2017). A strategic approach prevention organized crime. U (J. Šaranović, M. Talijan), *Asymmetry and Strategy* (str. 321-337). Beograd: Institut za strategijska istraživanja.
22. Štrbac, K., Milosavljević, B. (2017). Defining predictors of organized crime in function of strenghtening capabilities of the country. U (A. Bošković, D. Kolarić, N. Radović, S. Milojević, T. Kesić, R. Zekavica), *International Scientific Conference „Archibald Rays Day”* (pp. 391-403). Beograd: Kriminalističko-policijska akademija.
23. Milosavljević, B. (2017). Uloga i značaja angažovanja Vojske Srbije u migrantskoј krizi. U (Kostadinović, I.), *Pravni i bezbednosni aspekti migracija i posledice migrantske krize* (str. 311-325). Niš: Fakultet za pravo, bezbednost i

menadžment „Konstantin Veliki“, Centar za strateška istraživanja nacionalne bezbednosti - CESNA B, Beograd.

24. Štrbac, K., Milosavljević, B. (2018). Strategic Aspects of Countering Bioterrorism. U (V., Radosavljević, I. Banjanji, G. Belojević), *Defence Against Bioterrorism, Methods for Prevention and Control* (pp. 203-227). Amsterdam: NATO Science for peace and Security Series, Springer.
25. Štrbac, K., Milosavljević, B. (2018). Novine u Zajedničkoj spoljnoj i bezbednosnoj politici Evropske unije i Republike Srbije. U (D. Proroković, V. Trapara), *Srbija i svet u 2017. godini*. (str. 197-213). Beograd: Institut za međunarodnu politiku i privredu.
26. Milošević, M., Milosavljević B., Marjanović M. (2018). Organizovani kriminal kao faktor ugrožavanja bezbednosti jugoistočne Evrope. U (S. Nešković), *Jugoistočna evropa i postmoderni izazovi* (str. 105-114). Beograd: Fakultet za pravo, bezbednost i menadžment „Konstantin Veliki“ Niš i Centar za strateška istraživanja nacionalne bezbednosti CESNA B.
27. Милосављевић, Б., Штрбац, К. (2018). Основне одреднице стратешке културе Израела. У (Б. Бабић, Н. Комазец), *Security and crisis management - theory and practice* (стр. 107-115). Обреновац: Regional Association for Security and Crisis Management.
28. Милосављевић, Б., Штрбац, К. (2018). Руско-турско енергетско савезништво и положај Републике Србије. У (Д. Пророковић), *Енергетска безбедност и енергетска дипломатија Републике Србије* (стр. 183-201). Београд: Институт за међународну политику и привреду.
29. Штрбац, К., Милосављевић, Б. (2019). Повезаност стратешке културе и стратешког понашања Израела, *Култура полиса*, 38, 281-293.

2. Основни подаци о докторској дисертацији

Наставно-научно веће Факултета безбедности Универзитета у Београду је одлуком бр. 247/5 од 05.06.2014. године одобрило кандидату мр Браниславу Милосављевићу израду докторске дисертације под насловом „Безбедносна процена као чинилац стратегије националне безбедности Републике Србије“, а за ментора је одређен проф. др Ненад Путник. Кандидат је 25.04.2019. године предао текст дисертације обима 363 страна основног текста (А4 формат, ћирилични фонт 12, проред 1,5) који је усаглашен са стандардима Универзитета у Београду у погледу форме и садржаја докторске дисертације.

Структуру дисертације чини резиме на српском и енглеском језику, увод, четири поглавља, закључак, списак литературе и прилози. Основна литература садржи 491 библиографску јединицу. Прилози садрже: биографију кандидата, изјаву о ауторству, изјаву о истоветности штампане и електронске верзије докторског рада и изјаву о коришћењу.

2.1. Предмет и циљ дисертације

Предмет спроведеног истраживања је безбедносна процена, њени чиниоци, субјекти, начин израде, као и функција коју остварује у стратегији националне безбедности Републике Србије.

Безбедносна процена представља први и основни корак у планирању безбедносних мера и постављању организационе структуре државе која треба да спроведе прописане безбедносне мере и поступке. Поред тога, она представља анализу одређених чинилаца који појединачно или у садејству, утичу на степен безбедности у друштву, као и анализу организованости и спремности система безбедности да се супротстави угрожавајућим делатностима. Приликом разматрања безбедносне ситуације оцењују се разна латентна и тренутна конфликтна стања, њихови узроци и могућ развој. У закључном делу процене исказује се прогноза будућих понашања и активности носилаца угрожавања безбедности. Безбедносна процена представља полазну основу за израду стратегије националне безбедности.

Стратегија националне безбедности, пак, као стратешки документ представља основ за израду других стратегијских докумената у свим областима друштвеног живота и функционисање државних органа и институција, ради очувања и заштите безбедности грађана, друштва и државе.

Стратегија националне безбедности на свеобухватан начин, управо захваљујући безбедносној процени, идентификује најбитније актуелне и највероватније будуће изворе и облике угрожавања безбедности. Јасно је да је веома тешко поуздано предвидети будуће процесе, а посебно догађаје, тако да је израда сваке стратегије везана за ризик да буде превазиђена непредвиђеним околностима, те да због тога не буде функционална и у потпуности применљива. Уколико стратегија није успела да довољно поуздано и реално предвиди промене у области безбедности, држава неће бити у прилици да формира ефикасан и рационалан систем безбедности, а тиме

субјекти тог система неће бити у стању да адекватно одговоре безбедносним ризицима и претњама.

Безбедносна процена представља кључни полазни елемент у изради стратегије националне безбедности, а истовремено, резултати безбедносне процене утичу на дефинисање осталих елемената стратегије националне безбедности. Стратегија националне безбедности је подложна сталном преиспитивању и променама јер се савремено безбедносно окружење непрестано мења, доносећи нове и различите изворе и облике угрожавања безбедности чији је исход, у основи, тешко предвидив.

У том смислу, безбедносна процена је први корак у изради стратегије националне безбедности. Она суштински представља реалне услове у којима се дефинишу и реализују национални интереси. Различити извори, облици и носиоци угрожавања остварују утицај на одрживост мира и безбедности. Због тога се један од најважнијих задатака у процесу израде стратегије националне безбедности састоји управо у томе да се што успешније предвиде најважније тенденције у будућности и да се на основу њих припреме одговарајуће снаге и средства за адекватно супротстављање будућим безбедносним претњама.

Научни циљеви истраживања

Полазећи од сложености предмета истраживања, кандидат је као основне научне циљеве свог истраживања поставио научну дескрипцију, научну класификацију и научно објашњење са елементима научног предвиђања. Један од циљева је, такође, био и систематизација научних сазнања из области безбедносног менаџмента у функцији националне безбедности, што је претпостављало појмовно одређење и класификацију облика угрожавања безбедности државе.

Научна дескрипција се односила на питања везана за методологију израде стратегије националне безбедности, опис места и улоге безбедносне процене у њој, као и на дескрипцију чинилаца значајних за извођење будућих процена са аспекта глобалне, регионалне и националне безбедности.

Научна класификација је подразумевала разврставање савремених безбедносних појава у класификационе класе између којих постоје одређене релације са аспекта различитих нивоа безбедности.

Научно објашњење је остварено кроз експликацију узрочно-последичне везе између чинилаца угрожавања безбедности који делују са три различита нивоа -

глобалног, регионалног и националног. Да би се достигао овај ниво научног сазнања, анализирани су и објашњене међусобне везе између безбедносне процене и Стратегије националне безбедности на примеру Републике Србије. Научно предвиђање се односило на предикцију будућих извора, облика и носилаца угрожавања безбедности, те на њима заснованог аналитичког оквира неопходног за израду структуралног модела безбедносне процене и предлога свеобухватне, адекватније, стратегије националне безбедности Републике Србије.

Друштвени циљеви истраживања

Са друштвеног аспекта спроведено истраживање има значај за све институције у оквиру система националне безбедности републике Србије. У том смислу, научна сазнања до којих се дошло током истраживања могу бити од значаја за доносиоце политичких одлука и државне институције које се баве проблемима безбедности. Осим тога, поменута сазнања могу указати и на потребу редефинисања, прецизирања и осавремењивања актуелне стратегије националне безбедности.

2.2. Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању

Кандидат мр Бранислав Милосављевић је у истраживању пошао од једне опште и четири посебне хипотезе. Све наведене хипотезе су верификоване одговарајућим методолошким приступом истраживању, што је подразумевало анализу различитих извора података, као и комплементарно коришћење различитих истраживачких метода, укључујући: преглед научне и стручне литературе, анализу правних докумената, метод секундарне анализе, метод анализе садржаја, статистички метод, методе моделовања и компаративне методе.

Општа полазна хипотеза одређена је на следећи начин: *објективна и поуздана безбедносна процена је нужан услов за квалитетно дефинисање елемената стратегије националне безбедности.*

На основу обављеног теоријског истраживања, уз коришћење различитих метода и анализом извора података из више научних дисциплина, општа полазна хипотеза је потврђена. Приликом самог дефинисања хипотезе имао се у виду значај стратегије националне безбедности, која представља свеукупност очекивања читавог

друштва на плану безбедности и напора ка достизању тог циља и која дефинише основе система безбедности државе, надлежности појединих субјеката безбедности, модалитете њихове координације и управљање целокупним системом безбедности. С тим у вези, кључни проблем и задатак на који је општа хипотеза требало да пружи одговор био је обезбеђење предвидљивости у стратегији националне безбедности.

Истраживањем је потврђено да безбедносна процена представља кључни полазни елемент у изради стратегије националне безбедности, а да истовремено резултати безбедносне процене утичу на дефинисање осталих елемената стратегије. При томе је стратегија националне безбедности подложна сталном преиспитивању и променама јер се савремено безбедносно окружење непрестано мења, доносећи нове и различите облике угрожавања безбедности који су у највећој мери израз људског деловања и чији је исход, у основи, тешко предвидив. Адекватно процењивање зависи од одређења степена тачности садашњег стања или процеса, познавања тенденција развоја и тачности процене будућег стања на основу анализе тренутног стања. Зато је у процесу процењивања изузетно важно да се препознају односи и везе између чињеница, те да се квалитетно интерпретира њихов каузалитет, као и могући правци даљег развоја.

У поступку верификовања опште хипотезе је потврђено да стратегија националне безбедности мора да има своју употребну вредност у одређеном временском периоду. Зато је значајно да она, између осталог, буде и предиктивног карактера како би се спречила њена превазиђеност након самог усвајања. С друге стране, неодговарајућа процена, односно погрешно дефинисани облици угрожавања могу утицати и на неадекватно усмерење система националне безбедности. У таквим околностима, и политика националне безбедности биће усмерена на решавање питања која по својој природи немају општедржавни значај и не представљају приоритет деловања надлежних државних органа. Истраживање је потврдило да недовољно објективна и поуздана процена доводи до погрешних одређења у стратегији националне безбедности, што у пракси може имати веома негативне последице. Из тих разлога је важно да се процена безбедносног окружења не зауставља на анализи већ да буде усмерена ка нивоу предикције, при чему се не сме занемаривати континуирано праћење и анализирање нових појава и трендова који су од значаја за националну безбедност. Такође, потребно је и стално изналагање адекватног аналитичког оквира који треба да обезбеди адекватно процењивање у циљу достизања објективне и поуздане безбедносне процене.

Полазна хипотеза је, затим, разрађена кроз четири посебне хипотезе.

Прва посебна хипотеза гласи: *безбедносна процена представља полазну основу за израду свеобухватне и сврсисходне стратегије националне безбедности.*

На основу спроведеног истраживања прва посебна хипотеза је потврђена. У поступку верификовања ове хипотезе коришћени су: научна сазнања из области савремене безбедности и међународних односа, пракса уређених држава у процесу дефинисања стратегије националне безбедности, као и актуелне стратегије националне безбедности Аустрије, Бугарске и Србије. С тим у вези, истраживањем је потврђено да је безбедносна процена најважнији корак у дефинисању стратегије националне безбедности. Иако безбедносна процена и стратегија националне безбедности представљају појмове различитог садржаја, оне ипак поседују заједнички садржалац. Наиме, поред тога што представља дугорочно планирање у циљу остваривања одређених циљева, свака стратегија се заснива на процењивању будућих догађаја у којима ће се реализовати дефинисани циљеви. У том контексту, безбедносна процена има значајну улогу јер даје могућност да се у сваком тренутку располаже свеобухватном проценом ситуације чиме доприноси доношењу одлука усмерених на остваривање политичких, војних и других циљева. Када се ради о прогностичком карактеру стратегије националне безбедности, исти је условљен постојањем безбедносне процене као њеног саставног дела. Безбедносна процена притом није посебна целина стратегије, већ се различитим интензитетом испољава кроз њен садржај. Процена има директан утицај на садржај стратегије у делу који се односи на процењивање глобалног, регионалног и националног нивоа стања безбедности, а индиректан у њеним осталим деловима. Њен најважнији утицај се огледа у одређењу извора, облика и носилаца угрожавања националне безбедности. Тај утицај се рефлектује и на део који се односи на систем националне безбедности, где безбедносна процена представља једну од одредница које утичу на дефинисање структуре система националне безбедности. Због тога је један од најважнијих задатака у процесу израде стратегије националне безбедности да се предвиде најважније тенденције у будућности, и да се на основу њих припреме одговарајуће снаге и средства за адекватно супротстављање будућим ризицима и претњама у развојном и безбедносном смислу.

Друга посебна хипотеза гласи: *различити чиниоци који се испољавају на глобалном и регионалном нивоу утичу на безбедносну процену и остваривање националних интереса и циљева.*

Спроведено истраживање је потврдило и другу посебну хипотезу. У поступку верификовања ове хипотезе анализирани су следећи чиниоци: утицај светске економске кризе, утицај мигрантске кризе, повећање значаја енергетске безбедности, супротстављеност спољно-политичких интереса држава, домети и улога безбедносних интеграција, унутрашња политичка стабилност држава, специфичности одређених региона (централна Европа, постсовјетски регион-западни подрегион и Скандинавија). Уважавајући начело систематичности, у истраживању су посебно анализирани глобални и регионални ниво безбедности са специфичностима који их чине различитим у актуелном тренутку. При томе је анализирање различитих аспеката деловања трију великих сила (САД, Русија и Кина), било опредељено њиховим утицајем на простор коме припада и Република Србија. Такав приступ је био условљен и историјском чињеницом да су на овим просторима велике силе вековима имале значајан утицај. Истраживање је потврдило да велике силе имају различите спољнополитичке наступе, при чему су посебно карактеристични примери САД, Руске Федерације и НР Кине. Поред сучељавања великих сила, глобалне односе је умногоме обележила и светска економска криза која је уједно означила почетак стварања мултиполарног светског поретка, али и делимичну редистрибуцију светског богатства од западних држава према глобалном Истоку, а посебно Кини. Економска криза је довела и до кризе неолиберализма који је традиционално представљао америчко идеолошко оружје, као и на смањење „меке моћи“ САД. Потврђено је и стварање нових савезништва између појединих држава кроз унапређење економске и енергетске сарадње (Русија и Кина), енергетске и војне (Русија и Турска) као и успостављање мултиполарног система валута и плаћања уместо досадашњег монополског полагаја и улоге америчког долара. Истраживање је, такође, потврдило да енергетски ресурси добијају све већи значај за креирање односа од глобалних до билатералних, при чему истовремено представљају и потенцијални инструмент спољне политике држава и фактор који може утицати на исход и домете те политике. Истраживање је, осим тога, указало и на безбедносне и друге последице мигрантско-избегличке која је кулминирала 2015. године, доводећи у питање широко прихваћену визију о уједињеној Европи без граница. Уз остало, у многим европским државама дошло је до пораста популарности екстремистичких партија и покрета, радикализације међу домаћим грађанима исламске вере, пораста хибридног и сајбер тероризма и слично. Поред тога, на површину су испливале и слабости повезане са процесом интеграције миграната што је, између осталог, условило јачање популистичке деснице у једном броју

европских држава, индуковало деловање исламистички фондираног тероризма, те пораст анимозитета и реваншизма према муслиманима. Све наведено је у значајној мери допринело буђењу евроскептицизма у земљама чланицама Европске уније. Истраживање је указало да су крај XX и XXI века обележили и процеси дезинтеграције појединих држава и стварања нових наднационалних облика повезивања. У делу рада који се односи на регионално окружење анализирани су актуелни односи и трендови који непосредно окружење Републике Србије чине нестабилним са конфликтним потенцијалом. С тим у вези, истраживање је показало да је једна од битних карактеристика балканског простора унутрашња нестабилност појединих држава која отвара могућност настанка конфликтних ситуација регионалног карактера. У том контексту, посебан проблем су политике држава које су оптерећене прошлошћу, што је посебно наглашено код држава насталих распадом бивше СФРЈ. Поред тога, евидентно је одсуство јединственог приступа заједничким проблемима, уз изузетак начелне опредељености свих земаља западног Балкана за придруживање ЕУ. Поред лошег политичког амбијента и међуетничке, међурелигијске и међудржавне противуречности усложњавају регионалну стабилност.

Трећа посебна хипотеза гласи: *актуелна безбедносна процена Републике Србије не уважава сва савремена теоретска начела и специфичности које детерминишу њен унутрашњи и геополитички положај.*

Истраживањем је потврђена и трећа посебна хипотеза. У поступку верификовања ове хипотезе анализирана су следећа документа: актуелна Стратегија националне безбедности Републике Србије из 2009. године, Резолуција Народне скупштине Републике Србије о заштити суверенитета, територијалног интегритета и уставног поретка Србије, Стратегија развоја енергетике Републике Србије до 2025. године са пројекцијама до 2030, те друга документа везана за ризике од угрожавања безбедности у информационом простору и угрожавања безбедности енергетском зависношћу. Резултати спроведене анализе су показали да је важећа Стратегија националне безбедности Републике Србије заснована на погрешној процени, будући да најављени интеграциони процеси у области безбедности нису довели до смањења ризика и конфликта, већ су их, напротив, увећали. Међу суштинске мањкавости Стратегије могу се уврстити и начин њеног утврђивања, као и градирање кључних националних вредности и интереса. Истраживање је показало да актуелна стратегија националне безбедности није посветила довољну пажњу ни питању војне неутралности Србије. Недостатак наведеног за последицу има само декларативно опредељење за

неутралност које није преточено у праксу, односно евидентни раскорак између прокламованог и стварног стања. Такође, истраживање је указало и на различита ограничења концепта војне неутралности у савременом окружењу, узимајући у обзир чињеницу да неутралност Србије није признала ниједна држава, као и дискутабилне домете тог одређења у будућности. Резлтати спроведене анализе су показали да актуелна Стратегија националне безбедности Републике Србије није обухватила ни питања енергетске и информационе безбедности која добијају све већи значај у савременом свету. С тим у вези је истакнут проблем енергетске зависности Србије, као и чињеница да енергетски ресурси представљају један од битних разлога сучељавања великих сила. У вези са проблематиком информационе безбедности, истраживање је потврдило да иста у Републици Србији није довољно развијена, те да повећање обима коришћења информационих ресурса и значај њихове заштите намеће потребу одређења информационе безбедности у стратегији националне безбедности.

Четврта посебна хипотеза гласи: *новим методолошким приступом анализи и процени безбедности и променом елемената стратегије стварају се услови за свеобухватнију и функционалнију стратегију националне безбедности Републике Србије.*

Четврта посебна хипотеза спроведеног истраживања је такође потврђена. Приликом верификовања ове хипотезе анализирани су: Стратегија националне безбедности Републике Србије, стратегије националне безбедности држава региона, проблем нерешеног статуса дела територије Републике Србије као и специфичности политичког, економског и културолошког наслеђа Републике Србије. Истраживање је показало да се мале државе као што је Србија могу заштитити само јасним дефинисањем националних интереса којима ће осигурати њихову националну безбедност. У том смислу, национални интерес је изнад унутрашње политике и евентуалних политичких неслагања у одређеној држави и представља њену дугорочну спољнополитичку оријентацију. Стога би национални интереси морали да буду израз општег друштвеног консензуса и да доприносе хомогенизацији друштва. Имајући у виду изнето, кандидат даје експлицитан предлог најважнијих елемената које би нова Стратегија националне безбедности Републике Србије требало да обухвати.

2.3. Кратак опис садржаја дисертације

Дисертација се састоји од увода, четири поглавља, закључка, пописа коришћене литературе и прилога. Поглавља су логички повезана и структурирана у већи број потпоглавља:

УВОД

1. ТЕОРИЈСКО МЕТОДОЛОШКИ ОКВИР ИСТРАЖИВАЊА

1.1. ПРОБЛЕМ ИСТРАЖИВАЊА

1.2. ПРЕДМЕТ ИСТРАЖИВАЊА

1.2.1. Прелиминарно одређење предмета истраживања

1.2.2. Теоријско одређење предмета истраживања

1.2.2.1. Дефинисање основних појмова

1.2.3. Операционално одређење предмета истраживања

1.2.4. Просторно и временско одређење предмета истраживања

1.2.5. Дисциплинарно одређење предмета истраживања

1.3. ЦИЉЕВИ ИСТРАЖИВАЊА

1.4. ХИПОТЕТИЧКИ ОКВИР ИСТРАЖИВАЊА

1.5. МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

1.6. НАУЧНА И ДРУШТВЕНА ОПРАВДАНОСТ ИСТРАЖИВАЊА

2. БЕЗБЕДНОСНА ПРОЦЕНА КАО ДЕТЕРМИНАНТА СТРАТЕГИЈЕ НАЦИОНАЛНЕ БЕЗБЕДНОСТИ

2.1. БЕЗБЕДНОСНА ПРОЦЕНА

2.1.1. Основна начела израде безбедносне процене

2.1.2. Подела безбедносних процена

2.1.3. Нормативно и институционално уређење безбедносних процена у систему безбедности Републике Србије

2.1.4. Безбедносна процена у функције одлучивање и планирање

2.2. СТРАТЕГИЈА НАЦИОНАЛНЕ БЕЗБЕДНОСТИ

2.2.1. Појам стратегије националне безбедности

2.2.2. Упоредна анализа стратегија националне безбедности Републике Аустрије, Републике Бугарске и Републике Србије

2.2.2.1. Анализа стратегије безбедности Републике Аустрије

2.2.2.2. Анализа стратегија националне безбедности Републике Бугарске

2.2.2.3. Анализа стратегија националне безбедности Републике Србије

2.2.3. Међузависност стратегије националне безбедности и осталих стратегијско доктринарних докумената на националном нивоу

2.2.4. Однос између безбедносне процене и стратегије националне безбедности

3. АНАЛИЗА И ПРОЦЕНА ЧИНИОЦА ГЛОБАЛНОГ НИВОА БЕЗБЕДНОСТИ

- 3.1. Појмовно одређење и специфичност глобалног нивоа безбедности
- 3.2. Чиниоци процене глобалног нивоа безбедности
 - 3.2.1. Политички чиниоци
 - 3.2.2. Економски чиниоци
 - 3.2.3. Безбедносни чиниоци
 - 3.2.4. Историјски чиниоци
 - 3.2.5. Демографски чиниоци
 - 3.2.6. Културолошки чиниоци
 - 3.2.7. Енергетски чиниоци
 - 3.2.8. Еколошки чиниоци
 - 3.2.9. Безбедносна процена глобалног нивоа
- 4. АНАЛИЗА И ПРОЦЕНА РЕГИОНАЛНОГ НИВОА БЕЗБЕДНОСТИ
 - 4.1. Појмовно одређење и специфичност регионалног нивоа
 - 4.2. Постсовјетски безбедносни регион-западни подрегион
 - 4.2.1. Централна Европа
 - 4.2.2. Скандинавија
 - 4.3. Чиниоци процене регионалног нивоа
 - 4.3.1. Политички чиниоци
 - 4.3.2. Економски чиниоци
 - 4.3.3. Безбедносни чиниоци
 - 4.3.4. Историјски чиниоци
 - 4.3.5. Демографски чиниоци
 - 4.3.6. Енергетски чиниоци
 - 4.3.7. Културолошки чиниоци
 - 4.3.8. Еколошки чиниоци
 - 4.3.9. Безбедносна процена регионалног нивоа
- 5. АНАЛИЗА И ПРОЦЕНА УГРОЖЕНОСТИ НАЦИОНАЛНЕ БЕЗБЕДНОСТИ
 - 5.1. Појмовно одређење и специфичност националног нивоа
 - 5.2. Утицај глобалних чинилаца на националну безбедност
 - 5.3. Утицај регионалних чинилаца на националну безбедност
 - 5.4. Чиниоци процене националног нивоа
 - 5.4.1. Политички чиниоци
 - 5.4.2. Економски чиниоци
 - 5.4.3. Безбедносни чиниоци
 - 5.4.4. Историјски чиниоци
 - 5.4.5. Демографски чиниоци
 - 5.4.6. Културолошки чиниоци
 - 5.4.7. Енергетски чиниоци

5.4.8. Еколошки чиниоци

5.4.9. Безбедносна процена националног нивоа

6. ПРЕДЛОЗИ ЗА РЕДЕФИНИСАЊЕ СТРАТЕГИЈЕ НАЦИОНАЛНЕ БЕЗБЕДНОСТИ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

6.1. Анализа актуелне Стратегије националне безбедности и Нацрта стратегије националне безбедности

6.2. Предлог модела Стратегије националне безбедности Републике Србије

6.2.1. Националне вредности и интереси

6.2.2. Безбедносно окружење

6.2.3. Изазови, ризици и претње

6.2.4. Политика националне безбедности

6.2.5. Систем националне безбедности

6.2.6. Праћење примене стратегије националне безбедности

6.3. Усклађивање законодавства и измена уставних одредби

ЗАКЉУЧАК

ЛИТЕРАТУРА

ПРИЛОЗИ

Сажетак рада по поглављима:

У првом поглављу дисертације под насловом „Увод“ (стр. VII-XXXIV) дефинисани су проблем и предмет истраживања, циљеви, хипотезе, методе и научна и друштвена оправданост истраживања. У истраживању се кренуло од чињенице да је стратегија националне безбедности окренута будућем времену и да је неопходно да иста у себи садржи предикцију будућих трендова. С друге стране, безбедносна процена као њена детерминанта треба да омогући дугорочну употребну вредност стратегије националне безбедности. Стога, кандидат мр Милосављевић отвара дилему како обезбедити актуелност стратегије националне безбедности поред динамичности и променљивости безбедносног окружења?

У другом поглављу дисертације под насловом „Безбедносна процена као детерминанта стратегије националне безбедности“ (стр. 3-48) дефинисани су најважнији појмови који су коришћени у истраживању, а у делу који се односи на безбедносну процену су дата основна начела израде безбедносне процене. Процењивање безбедносних ризика и претњи у систему националне безбедности је уређена област у којој релевантни субјекти у складу са својим надлежностима

процењују различите облике угрожавања националне безбедности. У овом делу рада је дат осврт на нормативно уређење предметне области на примеру Републике Србије са упоредним приказом законских решења појединих држава у окружењу (Република Хрватска, Република Бугарска, Република Црна Гора и Република Македонија). Поред тога, упоредо кроз сагледавање различитих врста процена су дати и примери појединих процена које су се у историји показале погрешним. У делу који се односи на стратегију националне безбедности најпре су одређени чиниоци који дефинишу (одређују) стратегију националне безбедности, а након тога и упоредна анализа Стратегија националне безбедности Републике Аустрије, Републике Бугарске и Републике Србије. При томе, кандидат наводи и основна опредељења за избор стратегија националне безбедности наведених држава и њихове сличности са Републиком Србијом. Поред тога, приказан је и поступак израде стратегије националне безбедности, нарочито са аспекта безбедносне процене, а након тога и однос стратегије националне безбедности са осталим стратегијско-доктринарним документима.

У трећем поглављу дисертације под насловом „Анализа и процена чинилаца глобалног нивоа безбедности” (стр. 49-156) кандидат се бави разматрањима одређених конкретних чинилаца безбедности. На наведеном нивоу су разматрани политички, економски, безбедносни, историјски, демографски, научно и техничко-технолошки, културолошки и енергетски чиниоци. Наведени параметри имају теоријско утемељење у безбедносним наукама. С тим у вези, наведени сектори су анализирани кроз актуелне квантитативне и квалитативне показатеље, што између осталог раду даје потпуну актуелност. Кроз предметну анализу, кандидат долази до непосреднијих параметара који уједно представљају основ анализе и процене. На тај начин ствара основни аналитички оквир глобалног нивоа безбедности. Уочавајући настанак нове мултиполарности у свету у коме значајну улогу имају САД, НР Кина и Русија, кандидат анализира ове државе упоређујући њихов спољнополитички наступ, економску моћ, енергетски потенцијал и друго. С тим у вези, посебно је значајно упоређење спољнополитичког деловања ових држава нарочито према малим државама везано за очување њихове националне безбедности. За потпуније разумевање глобалног нивоа, и појединих појава, посебна целина је посвећена историјском осврту на та питања. На крају глобалног нивоа дата је безбедносна процена на основу анализе утврђених чинилаца који детерминишу овај ниво.

У четртом поглављу дисертације под насловом „Анализа и процена регионалног нивоа безбедности” (стр. 157-250) кандидат мр Милосављевић се бави разматрањима

знатно непосреднијег безбедносног окружења Републике Србије. У анализи регионалног окружења, поред теоријских разматрања, кандидат анализира три различита европска регионална безбедносна комплекса (Постсовјетски-западни подрегион, Централна Европа и Скандинавија) при чему уочава различите начине настанка али и степена остварене кохезије држава региона. Узимајући у обзир недвосмислену повезаност глобалног и регионалног нивоа безбедности, у овом поглављу је дат утицај глобалних токова и међународних односа на непосредно окружење у коме се налази Република Србија. Уважавајући већ успостављене чиниоце, кандидат исте разматра кроз призму регионалне безбедности. При томе је под регионалном безбедношћу обухватио државе у непосредном окружењу Републике Србије. У анализи регионалне безбедности коришћени су актуелни квантитативни показатељи који одражавају степен регионалне повезаности. Као потврду актуелности, кандидат посебно анализира степен изграђености културног идентитета државе бивше СФРЈ што је од посебног значаја за безбедност Републике Србије, као и енергетско повезивање с обзиром на то да је реч о државама које су енергетски зависне од других. Анализирајући између осталог историју и утицај појединих држава на овим просторима, кандидат у овом поглављу правилно уочава актуелни утицај регионалних сила (Немачке и Турске) као и утицај Европске уније и актуелне процесе стабилизације и прикључења држава региона овој организацији. Поред регионалних, сложености безбедносног окружења доприносе и глобалне силе које имају различите интересе на овим просторима, што у многоме доприноси степену повезаности међу државама. Као и у претходном поглављу, потпунијом анализом дефинисаних чинилаца долази се до непосреднијих показатеља који уједно представљају основне параметре у анализирању и процењивању регионалне безбедности.

Пето поглавље дисертације под насловом „Анализа и процена угрожености националне безбедности” (стр. 251-300) односи се на анализу и процену безбедности Републике Србије. На почетку овог одељка је, поред теоријских разматрања о националној безбедности, укратко објашњен утицај глобалног и регионалног окружења са аспекта националне безбедности Републике Србије. Уважавајућу доследност у анализама и проценама и у овом поглављу су обрађивани дефинисани сектори безбедности, што је сасвим оправдано узимајући у обзир проширени концепт националне безбедности у актуелном тренутку. Као и у претходним целинама, кандидат користи званичне податке државних и других надлежних институција и организација, при чему употребом квантитативних и квалитативних показатеље

анализира национални ниво. С тим у вези се у анализи националног нивоа недвосмислено указује на чиниоце као што су политичка нестабилност, економска „рањивост“, демографски проблеми, угроженост културног идентитета српског народа, енергетска зависност и друго.

У шестом поглављу дисертације под насловом „Предлози за редефинисање Стратегије националне безбедности Републике Србије“ (стр. 301-317) дати су предлози за редефинисање Стратегије националне безбедности Републике Србије. У овом делу рада посебно су обрађене целине стратегије у којима се безбедносна процена најдиректније испољава. Поред тога, предложени су најважнији елементи будуће Стратегије националне безбедности Републике Србије уз уважавање одређеног логичког редоследа садржаја стратегије. На основу безбедносне процене наведених нивоа безбедности, кандидат мр Милосављевић предлаже и одређене измене у структури система националне безбедности као и у примени политике војне неутралности. Поред тога, указује се и на значај одређења националних интереса који нису били јасно одређени у прошлости што је умногоме одређивало понашање државе на међународном и унутрашњем плану. С тим у вези, кандидат предлаже и најважније националне интересе и вредности од значаја за националну безбедност као и потребу достизања националног јединства у овом сегменту. На основу процене глобалног и регионалног нивоа, као и општег потенцијала Републике Србије кандидат недвосмислено указује и на одређене противуречности спољнополитичког опредељења Републике Србије и даје предлог дефинисања најважнијих изазова, ризика и претњи националној безбедности. У циљу повећања значаја стратегије националне безбедности, кандидат предлаже и увођење процеса праћења примене исте, те с тим у вези одређене механизме остваривања циљева који су стратегијом дефинисани.

Закључак докторске дисертације (стр. 318-329) представља сажетак добијених резултата истраживања. Кандидат мр Милосављевић констатује потврђеност хипотетичког оквира као и потребу сталног усавршавања методологије израде безбедносне процене и стратегије националне безбедности. Као отежавајући околност кандидат препознаје недостатак научних радова домаћих аутора у овој области, што је од посебног значаја, будући да Република Србија нема традицију израде стратегије националне безбедности. Потврда наведеном су и чињеница да Нацрт стратегије националне безбедности који је Министарство одбране Републике Србије представило јавности у априлу 2018. године садржи одређене недостатке које је било потребно

отклонити у процесу њене израде, као и досадашњи редослед усвајања стратегијско-доктринарних докумената у подручју националне безбедности.

Коначно, кандидат мр Милосављевић на основу спроведеног истраживања закључује да су потврђене опште и посебне хипотезе од којих је пошао. Он дефинише и смернице за даље истраживачке напоре у правцу изналажења оптималног модела и процењивања у сврху израде стратегије националне безбедности. С тим у вези, представљени аналитички оквир безбедносног окружења представља поуздану основу за даље истраживање и надоградњу, при чему сложеност и динамичност безбедносног окружења ни у ком случају не смеју бити разлог за недостатак истраживања у овој области, закључује кандидат мр Милосављевић.

3. Остварени резултати и научни допринос дисертације

Докторска дисертација кандидата мр Бранислава Милосављевића под називом „Безбедносна процена као чинилац стратегије националне безбедности Републике Србије“ је за свој основни циљ имала да истражи и анализира сложен и међусобно условљен однос између безбедносне процене и стратегије националне безбедности. Сходно дефинисаном предмету и циљевима истраживања, научно-теоријски допринос дисертације огледа се у следећем:

1. Спроведено истраживање употпуњује теоријска знања о методологији израде стратегије националне безбедности.
2. Спроведено истраживање употпуњује инсуфицијентна теоријска сазнања о глобалним, регионалним и националним чиниоцима процене угрожености националне безбедности, као и о начелима и начину спровођења безбедносне процене.
3. У функцији потпуног научног објашњења истраживане појаве, извршена је класификација и дескрипција чинилаца безбедносне процене на сва три нивоа (глобалном, регионалном и националном), што представља значајан допринос проширењу и синтетизовању укупног научног фонда у овој области.

4. Сprovedено истраживање употпуњује теоријска знања о модалитетима и специфичностима испољавања појединих облика угрожавања безбедности на глобалном, регионалном и националном нивоу.
5. Сprovedено истраживање употпуњује теоријска знања о природи и начину испољавања каузалног односа између безбедносне процене и стратегије националне безбедности, као и између стратегије националне безбедности и осталих стратегијско-доктринарних докумената на националном нивоу.
6. Сprovedено истраживање пружа допринос појмовном одређењу безбедносне процене (њеног садржаја и обима), као и њеног релационог односа спрам стратегије националне безбедности (чиницац, детерминанта, фактор), што доприноси разјашњењу терминолошких и семантичких недоумица у овој области.
7. Сprovedено истраживање је верификовало све постављене хипотезе о односу безбедносне процене и стратегије националне безбедности.
8. Сprovedено истраживање има и практичан значај за безбедност Републике Србије јер пружа конкретне смернице за унапређење домаће легислативе – усклађивање законодавства и измену уставних одредби.
9. У докторској дисертацији дат је конкретан предлог за редифинисање Стратегије националне безбедности Републике Србије у форми модела са јасно дефинисаном структуром и утврђеним (унапређеним) начином секторске координације између различитих субјеката система националне безбедности.
10. Сprovedено истраживање пружа сазнања на нивоу научне дескрипције, класификације и објашњења, због чега представља основу која омогућава даља истраживања у овој недовољно проученој области, и то не само с аспекта наука безбедности, већ и других сродних наука и дисциплина попут правних, војних, социолошких, политиколошких, економских и др.

На основу изнетих констатација, Комисија констатује да докторска дисертација кандидата мр Бранислава Милосављевића представља значајан допринос научном сазнању у области наука безбедности.

4. Закључак и предлог Комисије

Комисија је мишљења да је докторска дисертација кандидата мр Бранислава Милосављевића, под насловом „Безбедносна процена као чинилац стратегије националне безбедности Републике Србије“, у потпуности израђена у складу са одобреном структуром на коју је сагласност дало Наставно-научно веће Факултета безбедности Универзитета у Београду и Стручно веће Универзитета у Београду.

Комисија констатује да је кандидат успешно обрадио постављену тему. Предмет и циљеви истраживања су адекватно постављени, а теоријски и методолошки оквир рада су кохерентни и утемељени на релевантним научним достигнућима и савременој емпиријској пракси. Дисертација је резултат самосталног теоријског рада и спроведеног истраживања кандидата, а рад је написан стручним језиком и адекватним стилем, разумљивим за читаоце.

На основу изложеног, имајући у виду резултате спроведеног истраживања, као и његов научни и друштвени допринос, чланови Комисије једногласно позитивно оцењују текст дисертације и са задовољством предлажу Наставно-научном већу Факултета безбедности Универзитета у Београду да поступи у складу са утврђеном процедуром и одобри јавну одбрану дисертације мр Бранислава Милосављевића под насловом „Безбедносна процена као чинилац стратегије националне безбедности Републике Србије“.

У Београду, 21. маја 2019. године

КОМИСИЈА:

Др Љубомир Стајић, редовни професор
Правног факултета Универзитета у Новом Саду

Др Зоран Јефтић, ванредни професор
Факултета безбедности Универзитета у
Београду

Др Ненад Путник, ванредни професор
Факултета безбедности Универзитета у
Београду